Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 5 ДЕКАБРЬ, 1989 ШУ. ★ № 145 (7803). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

«1988 шера октябре денз 1989 шера июле кхаччалца хьайбай продукци дукхагІа яккхараи эцаран тІехьа йоаржаяьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех».

КПСС ЦК-с, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК-с соцам бу:

1988 шера октябре денз 1989 шера июле кхаччалца хьайбай продукци дукхагІа яккхараи эцаран тІехьа йоаржаяьча Ерригсоюзни социалистически яхье котъьяннаргаш а лоархІийла, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК сийлен грамоташ а лойла.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР-е ГІОЛЛА ЮРТАШКАРЧА РАЙОНАШТА

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОН

Колхозий, совхозий, боахамашта юкъерча иштта кхыча предприятей, организацей коллективашта:

Шелковски районера «Червленский» яха колхоз.

Ачхой-Мартановски районера «Бамутский» яха совхоз.

Надтеречни районера «Озерный» яха совхоз.

Шалински районера «Курчалойский» яха совхоз.

ХЬАЛХАРЧА МУГІАРАШКА

Парте аргІанарча XXVIII съезда сийленца накъадаха лерттІа кийчо яра йола КПСС Нохч - ГІалгІай обкома программа толамца кхоачашъяра тІагІертта къонсаш лоаттабу «Машиностроительный» завод «Красный молот» объединене цехий коллективаша. Бизза пайда ийбу цар шоай таропехи кхоачамехи. Къаьстта дика къахьегаш ба укх шера № 25 йолча цеха машиннашъераш. Числовой программин управлени йолча станокашца прогрессивни механически обработкаш ю дар массе а тайпа йолча оатхалашта. Объединенерча дуккхача цехий болх боагІгІача боарамагІа дІабахар дукхагІча даькъе тийша да цар толамах. Из дика кхетадеча деха машиннашъераша цхьаккха бутт дІабахийтабац укх шера шоаш тІаийца декхараш дикка тІехкхоачаш ца деш. Цудухьа объединенерча цехашта юкъе хьалхара моттиг а хьожаеш цуна еннай карара хара тела цІе байрах.

ДІахо йодача хана а из деза совгІат карара ца далийта дага ба цеха машиннашъераш. Товарни продукци арахецара цхьайтта бетта план 111,4 процент кхоачашъяьй цар. Паччахьалкхен планагІа лаьрхІачул тІех цар араийцай итташ эзараш сомий маьхка товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 39,5 процент тІехкхоачаш а я, дуккъал из лакхъяра чотагІа хьаьй планал тІех ара мел хийца товарни продукци.

Ши-шегІа хьахиина дац уж толамаш. Цун кертердар да машиннашъераша хьинар кхо ца деш болх бар, цар къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхар, балха хавах, производственни мощностех бизза пайда ийбар. Цу лостамагІа ІалаьмаIте дика кайоалаш болх беш ва числовой программин управлени яра йолча станокий оператор Милас Валерий Илларионович. Ше хьеш йола продукци дикен тІехдикен мара а ца кулийташ, хІара сменагІа норма 150—160 процент кхоачашъю цо. Цудухьа пятилетка хьалхарча диъ шера задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а я, тоъал ха я из тІадоагІача шера чотагІа болх беш вола. Овсаре къахьегаш хиларал совгІа балха - дика организатор а ва из. Цудухьа звеньевойла оттаваь из. Цун звено цехе эггара дикагІа лоархІачарех я.

Шиний балхах тІехдика кхеташи, хьалхашка оттадаь декхараш даим цІена кхоачашдеши хиларца цехерча дуккхача болхлоша, иштта кулгалхоша чІоагІа лоархІаш сийдеши ва оператор, звеньевой Горин Владимир Ефимович. Шиний звеноцарча болхлошта хьоккаж телаш къахьег цо хаддаза. Цхьанкха смена дІаяхийтац шиний норма 130—150 процент кхоачаш ца еш. Долче, звеноцарча хІара болхлочунгара доагІаш дар хьа а дехаш, иштта болх бе Іомабаьб цо ше керте латта машиннашъераш. Иштта вола звенон кулгалхо предприятера беррига коммунисташ раьза а болаш КПСС члена кандидаталла дІаийцар.

Дукха ха яц къонача коммуниста Чажаев Муслим Ибрагимовича укхаза къахьега. Цхьабакъда, цехерча числовой программин управлени яра йолча ерригача станокаш тІа болх бе Іомаеннав из. Цо хьаль, дІаяхийта оатхалаш юха тоэс езаш я аьнна цунга шозлагІа хьаенна цхьа моттиг нийсъеннаяц. Лоацца аьлча, ОТК контролерий тІахьожам боацаш къахьегачарех ва из. Ша коммунист хиларах тарра дукха болх бу цо цехерча машиннашъерий къахьегамен исполнительски дисциплина тоаяра.

СУРТАШ ТІА: 1. Оператор В. Горин; 2. оператор-звеньевой В. Милас; 3 оператор М. Чажаев.

Н. ПЛИЕВА сурташ.

КПСС XXVIII съезда накъадолхаш

ХІАНЗ А ТІЕХЬА ДАЦ

«1990 шу чакхдалале данкха деза 1600 тонн дулх, 5200 тонн шура», — иштта дешаш дІаяздаьд КПСС XXVIII съезда накъадолхаш оттаьча Малгобекски района партийни организаце балха программа тІа. Ховш ма хиллара, из декхар кхоачашде дезараш керттерча даькъе моттигера боахамаш да. ХІаьта тахан укхаза этта хьалаш аттачарех дац. Цунна къаьгга тешал деш дар «Луч» совхозе тхона дайна сурт.

Совхоза ферме леладеш Іаьржа - боарха фух дола 384 бежан да, царех 160 бетташ бола етт а болаш. Хьайбашта эшачул тоъал дукхагІа я уж чулатта помещенеш, маьшша да доакъар.

— Хьайбай боахама база ледара я аьлча нийса хургдац, — йоах МТФ заведующе Богатырев Вахас. — Цхьабакъда, гІулакх ма хетта дІадодац. Укх тІеххьарча деношка геттара кІезигденнад хьайбаша хьалур. Юкъера лаьрхІача цхьан Іатто 3 килограмм шура мара лац.

ГІадвугаш дац карарча шера хьалхарча итт бетта хьоккамаш а. Масала, план 400 тонн йолаш, 289 тонн шура мара яьккхаяц ферма болхлоша, вешта аьлча хІара беттача Іаттагара 1745 килограмм. ХІаьта Іаьржа-боарха фух долча доахана из цхьаккха доацар да

Дукха ха яц совхозе из фу дІадоладаь. Къона шинараш хьадоаладир 1985 шера. ХІанз кхозлагІа дахкад уж. Долче, хІанз эггара дукхагІа маша лу ха я цар. ХІаьта шоана гуш ма дий бокъонца яьккха шура мел кІезига я.

— Паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачашъяра бахача нахагара 176 тонн шура ийцай оаха хІанзле,— йоах совхоза экономиста А. Картоева. — Цу тайпара никъ дика ба яхац аз, цхьабакъда цаІ ца дича далац тхо.

Саг атта тешаргвоацаш цифра я экономиста хьайоалаьр. Цамогаш хиннача бера литр шура лаха хала долча моттиге мичара енай иззал шура? Цу тайпарча накъъаца шура йохкара планаш кхоачашъелга чІоагІа дезаденнад Малгобекски района боахамий кулгалхошта. Хьагунох, из дош кІоаргга тахка деза ха тІехъяьннай.

Ферме болх беш я бархІ доярка. Царех кхоъ — Атаева Фатима, Пешхоева Мадина, Шаипова Лида — мара лоархІаяц шоашта хьалхашка латтача декхарех.

ПланагІа хьатІадоагІа шу долалуча хана совхоза доалахьа 640 бежан хила деза, царех 200 бетташ бола етт а болаш. Фермерча хІара Іатто шиша Іасилг дича а, кхоачашдулургдолаш декхар дац из.

Фермана гонахьа карт яц. Цхьан хана хьае йолаь из бечошта лаьрхІа хоадаь рельсаш Іо а егІа, юкъахйитай, ХІаьта гонахьа кхесташ дола тайп-тайпара лазараш дагадехача, из зуламе хІама долга кхетаде хала дац.

Съездана накъаболхаш Малгобекски района хьайбаш леладераша тІаийца программа тІатеІІа къахьийгача мара кхоачашъюлургйолаш яц. «Луч» яхача совхозе из хІанзарчоа гуш дац. ГІулакх ше-шегІа тоадаларга сатувс-те укхазарча кулгалхоша?

М. САИДОВ.

СОВЕТАШКА—ДИКАГІБАРАШ

Нохч - ГІалгІайчене, берригача вай мехка а санна, шерра чакхйоалаш я РСФСР, НГІАССР, моттигерча Советий халкъа депутатий хоржамаш кийчдара а чакхдахара а хетаяь мероприятеш. Цу лоархІамеча гІулакхаца дувзаденна къамаьл хилар тха корреспондента М. Картоева КПСС Ачхой-Мартановски райкома организационни отдела заведующеца Р. Эльжаевца.

Хаттар: Дукха ха йоацаш хиннача СССР халкъа депутатий хоржамаша дІаяргІйоаца лар йитай наьха дегашка. ТІа-тІа шерлуш йоагІача демократе, гласноста школа а хинна дІааийттар уж. Сомадаьлар дукххача шерашка тхьайса илла наьха политически хьинар. Новкъостал дой шоана цу хоржамий итогаша тахана хоржамий кампани нийса дІаяхьа?

Жоп: СССР халкъа депутаташ хоржача хана дерригa а хила мадеззара дар ала лоархІавергвац со. Из тамаш а яц: духхьашха дІадоладаь гІулакх ма дарий из. Тахан низ дІаихоачар ду оаха цу хана нийсдалийта гІалаташ керда ца дахар духьа.

Бокхха теркам тІабохийт къахьегама коллективашта а къаьсттача наха а хетар Іомадара. Из дара пайда эц тайп - тайпарча собранеех, заседанеех, вІшагІкхетатарех, цох лаьца наха шоаш язду «Ленинизман байрах» яхача районни газета оагІош тІа. Масала, укх тІеххьарча хана цига кепатехай парте а къахьегама а ветерана Г. Ткачева, Катыр - Юртовски юрта Совета исполкома председатела Р. Аслаханова, ТІехьа - Мартан юртсовета исполкома секретара У. Эльжаева, кхычар материалаш.

Хьажал фу язду Р. Аслахановс. «Оаха вІашагІъеххай тайп - тайпара комиссеш. Хьалха санна формально дІадихьаьзар из гІулакх. НГІАССР халкъа депутат харжара йолча округе комиссена керте латт коммунист Галаев Мухьмад. Къахьегама коллективаша хоржама комиссена юкъебнхьаб йокъха опыт йола хьехархо Х. Мержоева, агроном И. Арсукаев, Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеш йола доярка Б. Ибрагимова. Цу тайпара комиссеш вІашагІъехкай районни а юрта а Советашка депутаташ харжара йолча округашка».

Хаттар: Ховш да, мел «тамашийна хІамаш» нийслора хьалха хоржамий комиссеш вІашагІйохкача. Цу ханара гІалаташ, керда ца дахара фу даьд районе?

Жоп: Нийса ях Іа: «тамашийна хІамаш» ког дІа мел баьккхача хулар. Масала, комиссешта юкъеболхача наьха списокаш ха-зама дІаяхарах хувцалацар. Цхьайолча хана царна юкъе нийслора массехк шу хьалха районера кхычахьа дІабаха нах. ХІанз цу тайпара практика дІаькхай. Из дош тахан къоастаду къахьегама коллективаша, СТК а общественни организацей а викалаша дакъа а лоацаш. Цу балха юстарлаттац формальни йоаца организацеш а. Царна хетар теркал ца деш дитац оаха.

Хаттар: Малаш белгалбаьниаб хоржамашта кийчо еча?

Жоп: Дика латт из гІулакх «Бамутский» совхозе, цхьайолча кхыча моттигашка. Хоржамаш кийчдара а чакхдахара а районе хьаьй 16 клуб; Ачхой - Мартанеййъ, СаьмуІашкеи Буматеи шиша, кхыйолча юрташка цхьацца. Эггара чІоагІагІа со гІадвугар фуд аьлча, из да нах шоаш цу гІулакха тІакхувш, цунца безам болаш хилар.

Хаттар: Хьалха дукха хулар «хІама деш боаца, шийла» депутаташ. Цу хъакъехьа фу даьд оаш?

Жоп: Къаьстта дукха бар уж юрта Советашка. Духхьал депутаташ ба аьнна цІи тІахилар мара кхы хІама гунахьа дацар царна. ХІанз из «корпус» дикка нийлхъе лаьрхІад. ДІадахача хоржамашка 475 саг хержар юрта Советашка, хІанз 275 мара хоржаргвац. Районни совете хьалха санна 75 депутат хоржаргва. Цхьабакъда, яхачох шовзткъеи итт саг хержача кхоачамбар. Бакъда, уйла а яь дош бокъонца техкача из де лоархІадинзар тхо. Сов дукха хургба цхьан депутата бе беза болх.

ДІадоладеннад депутаталла кандидаташ оттабелга. Чоалхане а бехнтокхаме а гІулакх да из. Цунца я тха ерригга уйлаш. Результатех дувца хІанз а хьалха да, цхьабакъда, со теш Советашка дикагІбараш мара кхоачарг ца хиларах.

Шоашта—пайда, наха—зе

Укх деношка кабуц дІайийна тІеххьара гектараш чуерзаяь баьнна Сунженски района «Ассинский» совхоза баьцадаараш леладераш. Из продукци тІаетта машиннаш каст-каста го йиш я укхазарча наькъашка.

— Дерригa баьцадаараши сомн ханнахьа чуэца аьттув баьннабале а, гІаддаха хІама долаш дац тхо, — аьлар боахама керттерча экономиста А. Дмитриенкос, — ДукхагІйола планаш кхоачаш ца еш йнсай

Сомий бешамашкара совхоза болхлоша чуийца хьувкъам 2500 тонн ба, план кхо эзар тонн йолаш. Къаьстта доикха зе хилар герга хьач дІабийнача моттигашка. Гаьнашта зиза техачул тІехьагІа цІаьхха шелал оттарца дувзаденна да из. Лоацца аьлча, план 350 тонн йолаш, 89 тонн мара чуийцанзар хьачаш.

Іажаш а лийрхІачул 174 тонн кІезигагІа баьлар.

— Мух хьенхарах ІолийгаIажаш маьхалбаьхабаларе гІулакхаш дукхха дикагІа хургдар, — йоах А. Дмитриенкос, — хІаьта цу тайпара моттигаш кІезига яцар.

Кхоачашъяьяц совхоза коллективо хохаш, помидораш, морковка паччахьалкхенга дІаялара планаш. Дале а, багенаш айяьчча дисар тхо керттерча экономиста тІеххьара дешаш хьахезача...

— Из иштта дале а, 600 эзар сом гаргга цІена пайда баьб боахамо укх шера! — аьлар цо.

Мишта хила йиш я цу тайпара хІама оттаьча планашка хьежача совхозе чуийца сом 86 процент, баьцадаараш 80 процент мара ца хилча? Цхьабакъда, А. Дмитриенкос дувцар харц дацар...

ТІехьагІа гучадаьлар тхона ассинцашта ялсмаленга бода никъ мишта корабаьб. Шоаш ца деш дисар, йохкача продукце маьхаш дикка лакх а даь, эцархой чотагІа дІадерзаде аьттув баьннаб цар. Масала, юкъера лаьрхІача центнер продукцех царга дІакхача дезар дийтта сом мара дацар, хІаьта дІакхаьчар — шишша тума да.

Шоана гучча бесса Іовдала бац ассинцаш. Кхы Іаяха хьацар доаккхаш болх а ца беш, шоай киса хьалдиза хов царна.

М. ЭРЗИЕВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ДЕПУТАТАШ ХАРЖАРА ЙОЛА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШ ВІАШАГІЙОХКАРАХ

«Нохч - ГІалгІай АССР халкъа депутаташ харжарах» долча НГІАССР Закона 19-чен 22-чен статьяшка а выдвижене протоколашка а хьежжа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Нохч - ГІалгІай АССР халкъа депутаташ харжара йола окружной хоржамий комиссеш вІашагІйохка къахьегама коллективай, общественни организацей, нах бахача моттигашкарчен эскаре гІулакх деча наьхен собраней ер викалаш юкъе а болаш.

Ленински район

№ 1 йола Ленински хоржамий округ

Алтираева Петимат Исаевна, кеттельщица, «ЧИтрикотажбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Аранова Галина Владимировна, инженер «ЧИтелерадиобыттехника» объединене къахьегама коллектива советагара.

Мартиросов Альберт Артемович, цеха начальник, «ЧИбыттехника» объединене къахьегама коллектива советагара.

Насонова Светлана Анатольевна, «Элегант» яхача ателье художник - консультант, «ЧИтрикотажбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Олонцева Марина Анатольевна, библиотекарь, Чехова цІерагІча библиотека къахьегама коллективагара.

Понамаренко Людмила Васильевна, закройщик, «ЧИтрикотажбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Понамарева Валентина Алексеевна, «ЧИтелерадиобыттехника» объединене диспетчер, КПСС Ленински РК бюрогара.

Середкина Наталья Викторовна, заказаш дІанийдер, «ЧИбыттехника» объединене къахьегама коллектива советагара.

Тангиева Илеза Хьава, № 1 йолча поликлиника лор, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Цадаева Алпату Шахбановна, «Весна» яхача ателье вязальщица, «ЧИтрикотажбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Эдисултанов Усам Абумагомедович, отдела начальник, «ЧИбыттехника» объединене къахьегама коллектива советагара.

№ 2 йола Агрономически хоржамий округ

Базаркина Валентина Ахъядовна, керттерча бухгалтера зам., «Родина» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Балаев Леча Усманович, ПМК-209 керттера инженер, КПСС Ленински РК бюрогара.

Бицаева Забират Магомедовна, техник, «Родина» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Вахаев Абубакар Салаудинович, болхло, «Родина» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Индиенко Наталья Ивановна, № 36 йолча юкъерча школа секретарь, районни женсовета президиумгара.

Ильченко Таисия Васильевна, бригадир, гормолзавода къахьегама коллектива советагара.

Ларин Александр Алексеевич, тракторист, «Родина» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Махиудова Лариса Вахаевна, ПМК-209 секретарь-машинистка, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Приходько Тамара Васильевна, йоккхагІйола бухгалтер, «Родина» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Расуев Абулхаир Суаипович, аппаратчик, гормолзавода къахьегама коллектива советагара.

Фирутян Норсес Кивосович, бригадир, «Родина» совхоза къахьегама коллектива советагара.

№ 3 йола Бутырински хоржамий округ

Бетиев Хьасана Хьусен, торговлена вола инженер, общественни кхачан объединене къахьегама коллектива советагара.

Ведзижева Ахьмада Зарема, ЧИагропрома ведущи экономист, КПСС Ленински РК бюрогара.

Габулаев Джамарт Алаевич, водитель, НГІАССР торговле министерства АТХ къахьегама коллективагара.

Ибрагимова Валентина Умаровна, общественни кхачан объединене экономист, КПСС Ленински РК бюрогара.

Коваль Нина Алексеевна, инженер, Грозненски РСУ-1 къахьегама коллективагара.

Пасечный Николай Васильевич, республикански ветстанце начальник, «ЧИагропрома» объединене къахьегама коллективагара.

Плотникова Татьяна Викторовна, мастер, № 6 йолча СПТУ къахьегама коллективагара.

Погорова Людмила Владимировна, инженер, «ЧИагропром» объединене къахьегама коллективагара.

Суслонова Татьяна Викторовна, профкома председатель, общественни кхачан объединене къахьегама коллектива советагара.

Тютяев Валентин Иванович, тракторист, Грозненски РСУ-1 къахьегама коллективагара.

Турлуева Билант Адрахмановна, мастер, № 6 йолча СПТУ къахьегама коллективагара.

№ 4 йола Дзержински хоржамий округ

Галинич Людмила Терентьевна, хьехархо, № 22 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Гашина Галина Васильевна, Заболотне цІерагІча типографе наборщица, КПСС Ленински РК бюрогара.

Грибова Татьяна Ивановна, слесарь - сборщик, «Металлист» завода къахьегама коллектива советагара.

Ключанцев Валерий Анатольевич, сварщик, «Металлист» завода къахьегама коллектива советагара.

Ключанцева Ольга Владимировна, слесарь - сборщик, «Металлист» завода къахьегама коллектива советагара.

Курумов Арсемик Сурхоевич, товаровед, «ЧИпотребсоюза» къахьегама коллективагара.

Лорсанов Имади Абуевич, воккхагІвола товаровед, «ЧИпотребсоюза» къахьегама коллективагара.

Мельникова Ольга Борисовна, бактериолог, «ЧИпотребсоюза» къахьегама коллективагара.

Сайко Алла Олеговна, наборщик, Заболотне цІерагІча типографе къахьегама коллектива советагара.

Сегида Кристина Викторовна, лаборант, № 22 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Янгульбаева Хедет Закриевна, товаровед, «ЧИпотребсоюза» къахьегама коллективагара.

№ 5 йола Дьяковски хоржамий округ

Гиценко Нина Алексеевна, электромонтер, трамвайно - троллейбусни управлене къахьегама коллектива советагара.

Горянова Нина Вячеславовна, секретарь, «ЧИшвейбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Газарян Яков Нерцесович, № 7 йолча поликлиника лор, КПСС Ленински РК бюрогара.

Денилова Тамара Хамидовна, лор, № 7 йолча поликлиника къахьегама коллективагара.

Манукян Алла Георгиевна, керттера инженер, «ЧИшвейбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Москаленко Надежда Максимовна, водитель, трамвайно - троллейбусни управлене къахьегама коллектива советагара.

Рыкова Светлана Ивановна, «ЧИшвейбыт» объединене кадрай отдела начальник, районни женсовета президиумгара.

Сембиева Тумиша Абдурашидовна, электромонтер, трамвайно-троллейбусни управлене къахьегама коллектива советагара.

(ДІахододар 3-ча оагІо тІа).

Советашка хоржамаш деча кийчо яраи перестройка кIоаргъяраи йола

Грозненски городской партийни организаце программа

1985 шера КПСС ЦК апрельски Пленум хинначул тIехьагIа вай городе дикагIдола керда общественно-политически хьал хьахулаш латт. Демократехи гласностехи юххьанцарча партийни организацей, къахьегама коллективай балха кIийле хулаш латт. Вайна хIанз гарга гIертай йоккха политически событи — Советашка хоржамаш делга.

ДIадахеча шераша экономика къаьст - къаьстача доакъошка кIезиг-дукха толамаш даха таро еннаяр, цхьабакъда, социально - экономически вахара хоалуш хувцамаш де вIаштIехьдаьннадац. Хувцамаш чIоагIа ледара ду. Административно-командни система йохаяра тIеххьа дагIац предприятеш экономически шоай лоIаме хилар чIоагIделга, самоуправлене эффективни формаш хьакхоллалга.

Баха пах чуIе фусамашца, кхачанца, кхыча товарашца Iалашбара хьал а ледара хувцалу, тешшаме правопорядок Iалашъяц, телхай исполнительски а къахьегама а дисциплина, чIоагIа чоалхане йолаш юс экологе проблема, къаьстта чIоагIа теркам тIаозалга дIадех культура дегIакхувлара дешаша. Общественноста кхетам чу мехка, социализма дIахорча кхелах бола кхерам чубосс.

Городской партийни организаце тхьаь итт эзар коммуниста шоай берригa цIиз а теркам а хьаIайна проблемаш къоастаяра, КПСС XXVIII съезда кийчо еча лоархIаме этап санна лоархIача халкъа депутаташ хархара дола хоржамаш чакхдахара тIаоз. рашца Iалашбара хьал а ле-лубосс.

Политически идеологически балха дакъе

Юххьанцарча партийни организацеша беш бола болх дIахо демократизаци, гласность дегIакхувлара, дисциплина чIоагIъяра кIийлен тIа мамогга духхагIа бе-бе къахьегамхой самоуправленена юкъеозара тIаберзабе.

ИрагIйола проблемаш къоастаяра тIехьара партийни комитетий, юххьанцарча партийни организацей лоархIам а бехктокхам а лакхбе. Цар балха юкъмоттиг лархIа кадрашца болх белга. ХIара къоастанза йолча проблеме хьалеха хьалхара бахьан — из хьахилара бехке вар, хьал тоадара эша гIулакхаш тIаэца, из дерригa нахага дIахайта. Города халкъа боахама дерригача доакъошта, сферашта лаьрхIа демократически кIийлен тIа кулгалхой резервни школаш хьаелга дIахо а хьош, къаьстта теркам тIаахийта социальни лостам болча кадрашта. Цун чотагIа шеръе тайп-тайпара кулгалдара балхаш тIа кулгалхой уттабара практика.

Укхаза чIоагIа лорае хоржамий органе кулгалдара балха тIа вахийта оттавеш вола коммунист юххьанцарча партийни организацена ховш мара ца оттавара, хIаьта, кадрови дешай тIеххьара решени коллектива хетачунга хьенжа къоастаяра йола правило.

ДикагIйола опыт, вIашагI а тохаш, дIа-са йоаржае. Шийна тIадилла гIулакх бебашха ца хеташ кхоачашдара йола моттигаш массанена а дIайовзийта. ГIулакх а политически чIоагIа хилар а керттера а лоархIаш кадраш дIа-са увттаяра йола ленински принцип кхоачашъе. Протекционизма, семейственноста, иштта цу хьисаперча кхыдолча нийрча гIулакхий фактий боаггIа мах бе. Ерригa кадрови политика юххьанцарча партийни организацешка. Советашка, профсоюзашка, комсомоле, кхыча общественни формированешка болх беча коммунисташка гIолла кхоачашъе.

Хоржамий кампаней овлангара дош — халкъа депутаталла кандидаташ увттабар.

Депутаталла кандидаташ хила беза йолаш йола проблемаш йовза, цар реально мах бу къахьегамхой вахар тоадеча хьадда дакъа юкъедиръа бола, уж проблемаш къоастаяра дола наькъаш довза, цIена, наха лоархIаш, нравственни политически культура боарама лакха бола, социальни нийсхон тIехьа къовсам лоаттабе ховргдола, ший хьаштел лакхагIа общественни дараш лоархIаш бола гражданаш.

Партийни организацеш массанеца цхьана белгалбаь никъ кхоачашбара тIехьа я, иштта цо дош лу берригача депутаталла кандидатий пхьоагIонга кхача гIертарах йола принципиальни позици ший хургIоллгах, дIахо йодача хана из кхоачашъяра а лерргагIа болх байтара а тIехьа йолгах.

Города коммунисташ тIехьа ба:

— районни а городской а Советашта дерригa Iаьдал бокъонца дIадалара;

— городской территориальни хозрасчет сихха вIаштIехьа яьккха юкъейолаяра;

— практически гIулакхашца перестройкана гIо деш дола общественни а формальни доацача а боламий дерригa унахцIена низаш вIашагIтохара;

— город дегIакхувлачар вахарера дерригa лоархIаме дешаш дувцача массаза шерра общественноста хетар довзаран теркалдаран, депутатски корпус вIашагIйоллача къахьегамхой тайп-тайпара категорей хьашташ теркалдара.

Хоржамий кампани чакхьяккхара, шоашта дулургдоацар дерга яхара, нах практически балха тIара бахара наькъаца парте авторитет йохаяр духьа, хьахиннача экономически халовех пайда а ийбеш, депутатски мандат бе долла гIертачарца дIадоладаьча гIулакха тIехьарча ирача политически къовсамга санна кийчъяла еза партийни организацеш. Советски Iаьдала тIехьа еш йола дикагIйола агитаци — из тикай прилавкашкара хьал хьадда тоадар, больницаши поликлиникаши молхашца Iалашъяр, микрорайонашка порядок оттаяр, цIеношка, кхыча ерригача участкашка йIайха хилийтар.

Городской партийни организаци, наьха хьинаре вахара позици хьакхолла, мамогга В. И. Ленина идеяшта, творчески юхедисачоа пропаганда е гIертаргъя, вIалла тIаэцаргдац цун вахари болхи тенденциозно хьахьокха, Сийлахь-боккхача Октябра исторически лоархIама фальсификаци е гIерталга, нах хоалдам беш долча гIулакхашца хулаш латтача хувцамех тешабе гIертаргъя.

Берригача грозненций хьашташ хьалхьоадеш йола городской проблемаш общественноста хетар максимально теркалдара кIийлен тIа альтернативни вариантий предложенеца хьинаре ювца.

Комсомолаца, кагирхошца болх беча хана КПСС платформаца цхьан кIийлен тIа латта кагирхой Союза кулгалдара ленински принципаш лорае. Хоржамий органашка дукхагIа кагирхой викалаш хилийтара инициатива хьаллаца. Цо, город лоархIамерча лостамех социально-экономически дегIакхувлара хьадача дешашка хьинаре дакъа лоацаргдолаш де дезараш тIаэца, студенчески кагирхой дешарей бытен хьалаш тоаде. Кхыча общественни формированешкара комсомольцаша, кагирхоша къахьегама ветеранашта, инвалидашта, бIухой - интернационалисташта, кхыча къахетам эшача наха социальни новкъостал деча дакъа лоацилга шерде. Мадарра аьлча, цу балха керте овтта еза союза обкомий, райисполкомий юххьанцара партийни организацеш, комсомола горкоми райкомеи, цига айхха дакъа лаца деза социальни Iалашон министерствос. Хьалхкувш латтача тIехьенна коммунистически кхетам балара йола Ленина идеяши васкеташи меттаоттаде. Крупскаяй, Макаренко, кхыча цIихезача педагогий тIехьален кIийлен тIа хьехархой творчество дегIакхувла.

Партийни комитеташ юххьанцарча партийни организацешен бераш кхедара тIехьара дай-ноаной бехктокхам лакхбара болх кIоарга бергба, цун систематизаци а ергъя, къахьегама коллективаш, ветеранаш кагирхошта кхетам луча юкъеозаргба.

1990 шера болх бе йолалургья пединститута керда корпус (мукъаьннар № 3 йолча школа дIалургья) «Ипподромный» яхача микрорайоне школаш, №№ 41, 5 йолча школай пристройкаш, ши берий беш, городской библиотека.

Парте районни комитеташа ноаношта балха ха лоацъярах йола «Грознефтехим», «Грознефть», «Промавтоматика» НПО объединеней, деша даха ха йоаца бераш предприятей средствоех лéладара йола «Грознефтеоргсинтез» объединене къахьегама коллективай опыт дIаса йоаржаергья.

Города коммунисташа раьза а болаш тIайнпар низагIа кхычахьа дIадахийтача халкъашта духьалара ерригa репрессивни акташ законагIа йоацаши зуламеи лархIарахи царна бокъонаш Iалашъярахи дола СССР Лакхехьарча Совета декларации. ЧIоагIагIа теркам тIаухийтаргба городе мел даха къамаш а халкъаш а дегIаахара. къаманэрсий, эрсий-къаман метташ дегIакхувлара, уж хьехара боарам лакхбара, цар дешара методически база чIоагIъяра проблемашта.

Предметно къестадергда къахьегама коллективай социально - профессиональни структура эргаяккхара, саг массе а оагIорахьара дегIакхувлара эшаш дола хьалаш хьадара дешаш.

Партийни комитеташа, юххьанцарча партийни организацеша чIоагIа эшаш лерхI марксизма - ленинизма классикий балхаш Iомадар, уж хIанзарча общества тIабербергболаш.

Партийни комитеташа шоай идеологически балха дIахо а творчески болхлой, Iилманхой йоккхача отрядах ког-гIортолга ергья. Горрайисполкомашца, къахьегама коллективашца цхьана культура, искусства учрежденей материально - технически база чIоагIъяра, артистий, музыкантий, йоазонхой, художникий, творчески союзий члений социально-бытови хьалаш тоадара кхы тIа де лезараш тIаэцаргда. Цу тайпа гIулакхаш кхоачашдергда культпросветучрежденей болхлой хьакъехьа а.

Социально-экономически дакъе

Социально - экономически дешаш къоастадара гIулакх юхатет, радикально-экономически реформа мела юкъейоалаяро, социальни нийсхон принцип телхаяро, социалистически доалахьен тIакхударца, кхаш ийдарца, базарца, города цхьадолча доакъошкен вахара сферашкен вовзаш-везаш ва аьнна дIахьа гадоахалга хиларца кхоачам боллаш къовсам ца лоаттабаро, бюрократни командно-административни система элементаши хIанз а йолаш хиларо.

Из дерригеи кхыйола халонаши теркал а еш, наьха садуаш йола проблемаш къоастаергйола хьадда программаш кийчъый коммунисташа.

Юххьанцарча партийни организацеша экономически дакъе кхетаду саго саг воа ца ве таро луш йоаца доалахьен ерригa формаш дегIайоалаелген цIена къахьега нах тIаозаш йола керда экономически механизмаш хьаелген Iалаьмате чIоагIа эшаш хилар. Из дара массе а моттиге эшаш да боахам лелабара керда формаш караерзаелга, къахьегама коллективаш дикагIйолча экономически формашка къахьегама методашкеи хьадда дIаерзалга, предприятеша Iоаль опыт дIайоаржаелга.

Карарча шера городерча боахама расчета принципаш кийчъяь яха еза.

Ерригача коллективай экономикен финансови хьали тоадарца дувзаденна хьалхарча аргIагIа дола де дезараш чакхдаха деза, зе деш йола предприятеш пайда беш хилийтара къаьстта чIоагIа теркам тIа а бохийташ.

ЛаьрхIа да предприятейи организацейи арахьараэкономически бувзамаш шерде. Из гIулакх сихдара дикагIйолча коллективай опыт Iомаергья.

Жилищни проблема къоастаяр. 1990 шера дена наха чуIе фусамаш хьалъелга шера 200 эзар квадратни метрага дIакхоачаде, цу дакъе цIенош хьалдара комбината реконструкци яра чотагIа — 100 эзар кв. м., кирпишкех цIенош хьалдара чотагIа — 77 эзар кв. м, монолитни цIенош хьалдара чотагIа — 16 эзар кв. м, шоай доалахьара цIенош хьалдара чотагIа — 7 эзар кв .м (ахкел совгIа хьалхарча ялх бетта), цу гIулакха эшаш йола ресурсаш дIа а луш.

Кирпишки энертни материалаши дукхагIа арахецара тIадерзадаь де дезараш чакхдаха керда мощносташ а йоалае, болх беш ярашта реконструкци а е. МЖК низашца хьалъю нах баха фусамаш 1,5-зза дукхагIа хилийта. Цу дерригне, таро лургья Кирова, Андреевская долина яха поселкашкара, Старопромысловски района гаьнарча моттигашкара нах кхычахьа баха ховшабелга сихде, предприятешка, организацешка, райисполкомашка аргIагIа латта 2 эзар саг фусамашца Iалашве.

Цунца цхьана йолаш йола жилищни фонд лораяра де дезараш дергда, жилищно-эксплуатационни трестий производственни базаш хьаелга чакхдоакхаргда, капитальни ремонташ яра города бюджетера дIахьожаду рузкъа чIоагIа алсамдаргда; текущи ремонташ яра дIахьожадер 1,4-зза тIакхетаргда. Коммунальни службашта кулгалдара структураш эргаяьха тоае, наьхен материальнин ресурсаш юкъарчалдоацаш ЖЭКашта гарга а озаш.

Йолаш йолча нормашка хьежжа паччахьалкхен фондера фусамаш нахага йохкалга шерагIа юкъедоаладе, нах баха мегаргбола цIенош дохадь дIадоахара никъ бехка.

Кхачанца Iалашо елга тоадар. Городера нах шурий продукташца, коартолашца, баьцадаарашца, чкъаьраца, фуашца, коа тIарча оалхазарий дулхаца Iалашбелга дикагIа хиннадале а, бокъонца дола хувцамаш хиннадац цу дакъе. Кхачанца Iалашо яра гIулакх хоалуш тоадара маькхабулочни изделей дикал лакхъе еза, маькх йохкача тикашка цар ассортимент 7—8 тайпа хилийта а из шеръяра болх дIахо бахьа а беза. хIара микрорайоне эIамига пекарнеш хьалъе еза.

ДикагIа Iалашбе беза нах дулхаца, баьцадаарашца, сомаца. Из дара промышленносто юртаца деча экономически договорий боарам 5—6 миллионага дIакхоачабе беза, предприятей, организацей гIонна дола боахамаш дегIадоаладе деза. Лелае ловш мел бараштa сомийн хьасен бешамаш лулга вIаштIехьдаккха. Тикашка дIакхухьийтача баьцадаарийн сомийн дакъа алсамдаккха. Бешамаш лелаеча хIара товарищество хьалхсеяь продукци йохкара аьттув луш дола хьалаш хьаде.

Кхачан дакъа дIахо дегIадоаладелга Iалашде. Шурий промышленносте гIолла мерзачеи ятачен продукце ассортимент шеръе, дукхагIа йохка цIагIа хьаяь нахча. Керда кондитерски фабрикеи маькхакомбинати хьалъяра 1989—90 шерашка хьахийцача рузкъах бизза пайда эца. «Родина» яхача совхозе болх бе йолаялийта кондитерски цех, 5 эзар куб. м хула хранилищаш, 3 гектар теплицаш. 16 гектар хулача кердач теплицашта проектировани е йолае.

Халкъа эша товараш хьадари гIулакхаш дара сферен. 1990 шера 1,5-зза алсамдаккха профильни йоацача предприятешка наха эша товараш хьаделга. Цун чотагIен торговле а кооперативай а болх тоабара чотагIен а наха эцача цхьадолча товарий дефицит дIаяккха еза. ДарегIа йола ассортимент дIаяккхара никъ бехкара ,городе бахача наьха хьашташ кхоачашду кооперативаш дегIайоалаяра де дезараш дергда.

Iалашонна эшаш йола предприятей майдаш дIайоахара никъ бехка. Предприятешка заказий, быта служба, кхыдолча гIулакхий столаш хьадара практика дIахо хьо.

Наха коммунальни а транспортни а гIулакх делга тоадар. Цхьаца гIулакхаш дар бахьан долаш, города цхьайола районаш дикагIа Iалашъю хица, 22 километр дIоахал долча наькъашка, 22 эзар кв. м нах лелача наькъашка асфальт биллаб. Болх бе йолаялийтай керда трамвайни линеш. ВIашагIъеллай улицашка цIено еш йола 13 кооперативи. Цхьабакъда, городе этта юкъера хьал, болх тоабарга а, хIаьта иштта финансировани ярга а диллача, кхы а доккхагIдола гIулакхаш делга дIадехаш да.

Городерча службашта кулгалдара керттера декхар — территориальни хозрасчета принципа кIийлен тIа хьадеш долча балхий боарамаш алсамдахар.

Горэлектротеплоста, водоканала, города цIено яра предприятей, баьцщарча боахама управлене, наькъаш тоадаран леладаран йолча лаьрххIача управлене базаш шеръяра де дезараш дергда. ЦIеношка бахача наха хьинаре дакъа а лоацаш, дукхагIйола подъездаш тоаергья, подвалашкеи кхыйола гIонна йолча помещенешкен лостам бергба. Из гIулакх чакхдоакхача чIоагIгIа бехктокхаме я жилищно-коммунальни боахама территориально - производственни объединени, горрайисполкомаш.

Нах транспортаца дIа-хьа кхувлача дакъе дикалгахьа йола тенденцеш дIахо яхьа еза. Болх вIаштIехьбаккхара кердача формай (аренда, бригадни подряда) чотагIа дегIайоалае уж процессаш. Хьае общественни транспорта цаIйола система, дIа-хьа ваха бокъо луш дола цаIдола билет юкъе а доаладеш. Вахтови хьисапе нах дIа-хьа кхувлара лаьрхIа йола малолитражни автомобилаш дукхагIа хилийтар Iалашде.

Городерча общественни транспорта маршруташ шеръе, троллейбусни бувзам оттабе Ипподромный яхача районаца, хIаьта Старопромысловски района 36-ча участкагеи аэропортагеи кхаччалца йолча троллейбусни линей проектировани е. ДIахо йодача хана кхы а чIоагIа тоаде автомобильни наькъий хьал.

Нах телефонни почтовни бувзамца Iалашбара боарам лакхбе. из де бувзама предприятешка болх беча персонала доагIар бухсоцаш хьахинначунца дувзара чотагIа. ТIехьа ца тетташ чакхдаха корреспонденци ханнахьа дIакхачийтара тIадерзадаь де дезараш. 1989—90 шерашка телефонни сеть 14 эзар номер алсамъяккха, АТС-24 юкъейоалаяреи АТС-77 реконструкци яреи чотагIа. Уж телефонаш дIакхоачаргья Октябрьски районе, Новые Алды, Черноречье яхача поселкашка, Олимпийски проезде, Калинина цIерагIча поселке, микрорайоне бахача наха.

«УнахцIенал», «Къахетам» яха программаш кхоачашъю. «УнахцIенал», «Къахетам» яха программаш кхоачашъеш, вIаштIехьдаьннад больницайи поликлиникайи материально-технически база кIеззига чIоагIъе, дарба делга тоаде. Меттаоттаьй медицински учрежденей 10 корпус, цу дакъе скори медицински помоща а туберкулезни а больницай шишша корпус а йолаш. Заводской районе хьайийллай скори медицински помоща станце филиал. Дале а, медицински Iалашо яра гIулакх хIанзарча дIадехарашта жоп луш дац. ХIанз а кIезига яц могаш боацача нахаца гIожа хиларен уж теркал ца барен моттигаш. Медицински сфера тIехьаюсаш хилар дIадаккхара, «УнахцIенал» яха программа йизза кхоачашъяра горздравотдела, больницай, поликлиникай коммунисташ унахошта диагностика, дарба дафа, эшаш йолча молхашца уж Iалашбара, коридорашка латта больничнин маьнгеш дIадахара, санитарни лостам бара тIадерзадаь де дезараш тIехьа ца тетташ чакхдаха деза. Мехка кхыча городашкарча коллегашца вай специалисташ — медикаш цахаддаш дIа-хьа хувцабала беза, лазарашта диагностик яра, дикагIйола опыт дIа-хьа эцара, медперсонала методически новкъостал дара духьа. Города бюджетерен предприятей фондашкарен дикагIа финансировани яра чотагIа, ерригача медицински учрежденей боарам хьалъайбе, йоккхача объединеней, предприятей больницай а поликлиникай а боарамга уж дIакхоачаеш.

ДукхагIа хилийта диагностически оборудованни. Лорий квалификаци лакхъе. Дарбан учрежденешта ремонт елгеи уж меттаоттаелгеи дIахо хьо, цу гIулакха дIадохийта рузкъа шозза алсам а доаккхаш.

Парте горкомо, КПСС РК, горрайисполкомаша къаьстта теркам тIабохийтаргба кхалнаьха йоакхо яра дешашта. Кхы тIа таронаш лохаргья лораштеи хьехархоштеи фусамаш хьалъяра. Хален унахцIенонна кхерамеи йолча производствашкара кхалнах мукъабахара хьалаш лохаргда, дукхагIа теркам тIабохийтаргба цIенноаной хьашташта.

Бераш дарий санитарно-гигиенически хьалаш тоадара акушерски корпус сихагIа юкъейоалаелга вIаштIехьдаккха. Производствана гаргаоза медицински аптечнии Iалашо елга.

Городской партийни организаце кхы тIа де дезараш дукъоаной, инвалидий, бойллахьа дисача берий цIеношка дикагIа хьал хьадара. Цо хьаллоац городерча къахетама фонде взносаш яра коммунистий инициатива.

Социальни нийсхон принцип чIоагIъяр. Городской партийни организацес чакхйоакх къа ца хьеган йоахача доходашцеи кхыча негативни хIамашца къовсам лоаттабара программа. ТIехьарча хана де дезараш даьд экономически реформа сихъяра, фусамаш, дефицитни товараш, молхаш, кхачан продукташ нийса дIа-хьа екъара. ЛадийгIар правоохранительни органий коммунистий-кулгалхой отчеташка. Царех цхьаярий балха организационни вывод баьй. КIезиг-дукха дийнбеннаб халкъа тIахьожама болх. Цхьабакъда, социальни нийсхон дешаш къестадеча холуш хувцамаш даьдац городской партийни организацес, эггара хьалха, хьадача участкаех, бехктокхаме йолча кадрашкара хьадехар кхоачам болаш ца хиларах, партийни комитеташа хIанз а къахьегама коллективех эсала ког-гIортолга еш хиларах. Правоохранительни органаша мелал гойт теневой экономикацеи кхыча негативни хIамашцеи къовсам лоаттабеча, хьагучаяхац цун керттера звеньяш.

Халкъа тIахьожама комитета балха эффективность лоха я, нравственность ца хилар геттара а мекъа дIадоакх. КIезига йоакхо ю кхачан продукташеи товарашеи нийсхо йолаш дIа-хьа декъийтара.

Города коммунисташа чIоагIбергба къа ца хьеган йоахача доходашцара, доал ца хиларцара, зуламашцара къовсам. ДукхагIа теркам тIабохийтаргба халкъа эша товараш арахеца производствашта шеръяра. боахам лелабара керда формаш юкъейоалаяра, товараш дIа-хьа декъара тIахьожам лоаттабеча болхлой юкъеозара. 1990 шера денз дIадоладенна, чIоагIгIа хоатташ долча товарех дукхагIдола дакъа фондаш хьа ма кхаьччинге а къахьегама коллективашка гIолла дIадекъаргда.

Общественни порядок чIоагIъяра йоаржае еза милицена гIо дара йола болхлой отрядаш хьаяран правоохранительни органаш технически дакъе чIоагIъяра новкъостал дараи тIаерзаь цхьайолча къахьегама коллективай инициатива.

Экологе дакъе чакхъякха лерхI зене хIамаш фега аракхувсара боарам (юкъарсоюзни нормаша белгал ма яххара) лохбара, ТЭЦ газообразни доагор тIа яккхараи цун гIулакх деш йолча персонала къахьегама хьалаш тоадараи, «Красный молот» заводе «Уранус» яха болат хьаделга цIендаь дIадаккхара, экологически хьал телхаду мехкдаьтта чакх ца дахийтара, газообразни доагор тIа а йоаккхаш, газонаполнительни станцеш кхычахьа дIа а хьош, автомобильни транспорта болх лерттIа лелабара горсанэпидстанце, НГIАССР МВД ГАИ оагIорахьара тIахьожам чIоагIбара, тIехьа а ца доахаш де дезарий комплекс. ЧIоагIде лерхI сточни хиш цIендара, города баьцщара дувхар тIадувхара генеральни схема кхоачашъяра, ливневи канализаци хьаелга сихдара, проект а оттаяь Старопромысловски районе юкхе гIолла дIабодеи боккхача гIоза хьисапе болеи наькъаш хьаделга дIадоладара дола балхаш.

Хьажа деза автомойкаш, диагностически центраш хьаяра правительства соцамаш кхоачаш ца деш бола гIулакхера нах бехктокхаме озара, гонахьара фо бIехдеш йола хIамаш кIезигъяр духьа порядок е еза машиннаькъа вокзале, мехкдаьтта амбарашка, иштта кхытайпа де дезараш а хьаде деза.

Хиланза дардгоаца хIамада, ерригача а предприятеши организацеши, халкъа депутатий Советаша гонахьара Iалам лорадара йола мероприятеш дIахо кхоачашъелга, эггара хьалха экологически зене производство йолча предприятешка. МоллагIа а керда промышленни гIишло хьалъелга дIадоладе йиш яц хьалхагIа кIоргга Iилман-технически общественнии экспертиза а яьккха мара. Дерригача а низашца айе еза городе бахача наьха экологически грамотности культурен.

Хьоаяь социально-экономически проблемаш къоастае таро хург а я къоаста а ергья коммунистий авангардни лоархIам айбара, уж къоастаяра хIара ваха саг юкъеозара кIийлен тIа.

Таханара проблемаш къестаярца цхьана вIаштIехьдаккха деза XIII пятилетка план кийчъяра гIулакх чакхдоаккхилга, махулла дукхагIа бахача наьха фусамаш, сердалони унахцIенони объекташ хьалъяра, юкъаргородской объекташ дегIайоалаяра, экологически хьал тоадара программа кхоачашъяраи кхыча лоархIамеча социальни сферашта къаьстта йоакхо а еш.

Парте чура вахар эргадаьккха тоадар—КПСС XXVIII съезда кийчо яра лоархIаме декхар

Парте съезда кийчо еши партийни балха стила, формаштеи методаштеи перестройка еши КПСС горкомо лоархI, эггара хьалха, керттера теркам ленински кхетамах демократически централизма принципаш меттаоттаяра тIабахийта беза, решенеш хьакхоллача хана ший лоIаме дискуссеш хилийтар а тIайийцачул тIехьагIа йолаш из кхоачашъяр а Iалашде деза, аьнна.

Юххьанцарча партийни организацеша КПСС керда Устав хьакхоллаш юкъекхуххьа предложенеши хувцамаши Iома а даь, цхьан система тIа а доаладаь города активе дувцара дIачудала деза.

Райкомаш, горкомаш, обком, КПСС XXVIII съезда, отчетно-хоржамий конференцешка делегаташ хоржача процесса юкъе Iалашде деза берригача а коммунисташа дакъа лоацилга.

Хьаде деза, цхьаккха духьале а ца еш парторганизацей секретарашта КПСС горкома, райкомий кадрай личнии делаш довзийта таро луш дола хьалаш.

Парте городской районнии комитеташка соцамаш тIанийдолда хьалхагIа юххьанцарча партийни организацешка дийца а дийца, эша, альтернативни вариант а а йолаш. Айбе беза хоржаш йолча органий лоархIам, цун членийн сийи бехктокхами. Вахаре цахаддаш хьадеха деза берригача а гIулакхерча наха къахьегама коллективашта, бахача наьха хьалхашка отчеташ телилга. Хиланза дардгоаца хIама лархIа деза юххьанцарча партийни организацешта хьалхашка КПСС горкома, райкомий, исполкомий членаша отчеташ елга.

Практика юкъейоалае коммунистий — СССР, РСФСР, НГIАССР, моттигерча Советий халкъа депутатий цар цу органашка собранеш, партийни органицей пленумаш, конференцеш йолча хана шоаш беча балхах йола отчеташ.

КПСС обкома яр предложенеш дIачуле:

1. Зуламаш дIадахара общественноста влияни хургйолаш де дезараш белгалдахараи из форум кхыйола ира проблемаш къестаеча юкъеозараи КПСС ОК бюро членаша хадданза вIашагIкхетараш де деза парте, къахьегамеи сийлахь-боккхача Даймехка тIемеи ветеранашца, республика городашкеи юрташкеи чIоагIагIа лоархIаш болча нахаца.

2. Болхло моллагIча а гIулакха тIа хьожавар а е ваха оттавар а цун биографецара даннеш кепатохаши цунца интервью эцаши чакхдаккха деза.

Хьамсара новкъостий!

Парте городской комитета Пленумо городерча коммунистий цIерагIа Грозне нахагара дех тха хоржамашта хьалхара программа хьинаре хьаллоацилга. Шун къахьегам, говзал, хьинаре вахарера позици — е лерхIача эргалоний толама гаранти.

РСФСР, НГIАССР, моттигерча Советашка халкъа депутаталла кандидаташ увттабе, хоржамашка хьаллаца перестройка хьинаре гIончаш, паччахьалкхен боараме майрра, конструктивно уйла ю а гIулакх леладу а, ший практически гIулакхашца перестройка мутIахьа хилар хьахьекха бола а нах.

Парте горкома дех ший кулгашца материальни маьхаленаш хьакхоллача города болхлошка — исторе чухь кIоаргга хувцамаш деча хана депутатски корпус вIашагIйоллаш политически сакхетам лакхболаш хулилга, **перестройка бокхъонца болча бIухошта тIехьа** кхаж тоссилга.

Парте горкомо города интеллигенце тIахьех шийна тIадехка гIулакхаш дизза кхоачашдара, къахьегамхой овлангара хьашташ хьахьокхара. Шун дош, уйла кIоргга наьха дегашка юж. Оаха догдоах, социализма маьхаленаш лораеча, дерригa а низаш вIашагIтоха гIерташ творчески къахьегама наха шоашкара масал гойтаргхиларга.

Парте горкома тIахьех ветеранаш, общественни организацеш, комсомольцаши кагирхойн — Грознерча коммунистий программа хьаллацара, цун никъ лерргагIа дIабахьара, перестройка идеяш хьаллоацаргйола цхьайола фронт хьаяра.

Горком парте тIахьех берригa а харжархой КПСС ЦК платформа кIийлен тIа кхотабалара.

Арендана—шерра никъ

Эргалонаш

Дукха ха йоацаш районе мел долча боахамашкара къона доахан дулха кхаба дIателар «Загорский» яхача совхозага. ХIаьта из практика телха йолаелар, хIана аьлча, боахамашта зене хулар иштта къона доахан совхозага дIателар. Из къаьна кооперативни гIулакхащ кагдаларах, «Загорский» хьалхашка эттар дIахо йодача хана фу дича бакъаха да? — яха хаттар. Цу юкъа паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачашйинзар совхозо. Бакъда, уж планаш кхоачаш ца яра бахьанаш-м кхы а дар. Геттара воча хьале яр хьайбаш латта помещенеш, тоъаш дацар доакъар, зооветеринарни служба эсала яр.

Колхозаша, совхозаша шоай хьайбаш дулха кхаба хьалуш ца хилча, шоай боахаме из болх вIаштIехьбаккха безам болаш бар укхазара болхлой. Ала деза, цу хана уж уйлаш чакхъяха аьттув хиланзар цар. НийсагIа аьлча, из гIулакх тесса дитараш хьалха укхаза хинна кулгалхой бар. Соахка, керда хьожаваь директор А. Багукаев, ше хьавенача дийнахьа денз, из гIулакх пхьан кога тIа даккха, хьажар. Эггара хьалха нах оарцагI а баьха кхох хьалийза лаьтта базаш цIенийр. Совхоза дукхагIа бола нах тешацар директора дIадоладаьча гIулакхах. ТIехь - тIехьагIа дукхагIа ухаш, нах юртара дIаухар. ДIаваха лаьрхIар В. Мадаева а.

— Хьо а дIагIоргва, тIаккха со а дIаводе мала вусаргва совхозе? — аьлар сога директора яхаш дувц Владимира. — Цо хьехардаь тIадиллар сона арендагIа лаьтта хьа а ийца хьайбаш кхаба, аьнна. Бакъда со-м дукха хана денз из де безам болаш вар, дукха уйла ца еш, аз лаьрхIар арендни звено вIашагIйолла.

Владимираца духхьашха тха вIашагIкхетар хилар совхоза конторе. Из укх Толстой-Юрта ваь а хьалкхийна а ва. Цунна дукхаеза ше хьалкхийна юрт, из теш юртарча нахах. Цхьацца-шиш-
тарча нахах. Цхьацца—шиш-
ша дувцаш къамаьл тоссаделар тха шинне. Ший вахарах лаьца безаме дийцар цо. Совхозе диспетчералла болх баьб, иштта тракторно-кхаш леладеча бригадана кулгалдеш а хиннав из. Къона, ший балхах дика кхеташ, халонех ца кхераш хьавенав из хIанзалца. Из массаза а хиннав бокъонца дола вахар довза безам болаш.

Тха къамаьле дакъа лоацаш хиннача совхоза директора хьехамца оаха лаьрхIар В. Мадаева ферме даха. Бакъдар аьлча, ферма я ала йиш йолаш яц из. ХIана аьлча, из хIанз а хьалъяь яьннаяц. Тахан - кхоана яхар санна, хьалъяь яла езаш-м я.

— Укх аьхки тха вIаштIехьа даьлар тохашта тоъал доакъар Iалашде. — йоах Владимира. — Масала 150 тонн йол я кийчъяь, кIоагачу еллай 1300 тонн силос, тоъал долаш да ча а. Тхоай ханнахьа искусственни осеменения яьй шинарашта. ХIаьта цхьадола шинараш хIанзлехьа дехкад Iаьсий доккхийташ кхоаб оаха.

Геттара тешавеш дувцар Владимира ший арендни звенон балхах лаьца. Цунна чувоагIаш ялх саг ва, дукхагIа бараш механизатораш а болаш. Царех ба, Домбаев Сайди, Багаев Ильяс, Матаев Адлан, Дакцаев Данильбек, иштта Алиев Бахрудди. Звенос арендагIа хьайийнар 470 гектар лаьтта, цу тIа дIайийра эаь рожь, рапс, люцерна, мукх. Владимир раьза ва арендатораш гурахьа баьча балха. 1990 шера цун звенос лаьрхIад паччахьалкхенга 100 тонн дулх дохка.

Кердача гIулакхаша, иштта лакха доахача толамаша дог айдаь. хIанз кхы а дикагIа толамаш даха наькъаш лелаш ба арендатораш.

М. ГАДАЕВ.

Шоай планаш ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяь, хадданза хьалха а латташ тIанйица декхараш дика тIеххкхоачашдеш бола болхлой кIезига бац «Автоспецоборудовани» завода коллективе. Царех цаI ва № 3 йола цеха транспортировщик Магомадов Хьамид. Цхьакха смена дIаяхийтац цо ший норма 108 — 110 процент кхоачаш ца еш, ниттта лакха я къахьегама овсарле а.

Дукш ха я Хьамида укх заводе болх бу. ХIара шера кердадар девза гIерташ, цкъа шийга хьаьннар шозлагIа кердадаккха ца дезаш болх беш ва из. ХIанз яхье хадданза хьалха латташ хьавоагIа из.

Ший опыт, дикагIйола балха методаш дIайовзийташ цо хьалхехебаь говзанчаш дукха ба. Цудухьа завода кагирхой хьехамчех дикагIа лоархIачарех а ва из.

СУРТА ТIА: Транспортировщик Хь. Магомадов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Перестройка: хьалхалаттарий опыт

КЕРДАДАР ХЬАЛ А ЛОАЦАШ

«Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединени балха опытах лаьца дукха яздаьд, дийцад. Цудухьа укхаза воагIаш хеталора хьалхагIа ца дийцар, наха довзаш доацар корадоагIаргдий-хьогI хIанз, аьнна. Со мукъагIа гIалат ваьнна хиннавар. Объединене кIезига корадинзар сона гIадвугаш дола керда хIамаш.

Уж дика хьагойт цифраша а. Цудухьа царгара дIаволалургва со. Укх шера итт бетта паччахьалкхенга продукци йохкара план кхоачашъяьй 105,1 процент, товарни продукци арахецара план — 104,1 процент. Дизда кхоачашдаьд ший договорни декхараш. Цу юкъа коллективо 6952 эзар сом пайда баьб. Белгалдаккха деза соахка 10 бетта хьахинначунца нийсдича карарча шера даьр дукхагIа хиннилга.

ЦIенхаштта йоакхо ю укхаза халкъа эша товараш арахецара а. Объединенес хьаду тайп-тайпара шарикови ручкаш, шахматаши шашкаши, каьхат теда фотоурсаш. ХIанз дIадоладеш да спортивни тренажер арахецилга.

Мишта карагIдоал вай ювцача коллектива ниттта дика болх бе?

— МоллагIа а толам эггара хьалха тийша ба нахах, — йоах, «Оргтехника» объединене генеральни директора заместитела Калантаевский Яков Федоровича. — Кхьаьнача болхлоех ког-гIортолга а еш, леладу оаха дерригагIулах. Мадарра дийцача, производства дукхагIдола дукъ дIаозараш уж ба. 25—30 шера тха объединене къахьегаш ба, масала, наладчикаш Литовченко Александр, Бикаев Рушан, Николаев Валентин, дуккха кхыбараш. Цкъа-дале, уж санна болча болхлой йоккха опыт а, лакха говзал а я. Из чIоагIа лоархIаме да, хIана аьлча, цу тайпара специалисташ эшаш, чоалхане производство я тхаяр. ШозлагI-дале, уж тIехдика хьехамчаш ба. Царна уллув къахьегача кагирхоша сихагIа караерзаю шоай балха говзал, лакхлу цар бехктокхам. Лоацца аьлча, царех хьахул бонкъонца бола болхлой. Из бахьан долаш тхона, кулгалхошта, аттагIа хул кадрай проблема къестае. Объединене хьахиннай дуккха лезала династеш. Царех цаI я СССР халкъа депутат, наладчика Немцев Евгений Ивановича лезала династи. ТIехлика наладчикаш а хинна, шоай даь гIулакх дIахохьош ва цун ши воI.

Грознерча предприятешта юкъе дисциплиней порядоки чIоагIа лоаттаярца къаьстта цIихеза я «Оргтехника» объединене коллектив. Хетадала тарлу, бирса кулгалхой хила беза-кх укхазара бараш, приказашца кулгалдеш оамал хила еза-кх цар, аьнна. Амма, из ниттта дац. Дисциплинени порядоки чIоагIа лоаттаераш болхлой шоаш ба, къахьегама коллектива советага гIолла. Порядок укхаза дIайолаю завода территоре тIара дена. Къахьегама коллектива совета инициативагIа юкъедоаладаьд санитарни ди. ХIара пIаьраска дийнахьа предприяте коа лостам бу. Ишттa цIена лелаяйт хIара балха моттиг. Цу гIулакха дена тIахьожам лоаттабу. Цудухьа производства культура лакха я. ТIаккха гоннахьа цIена хилча, порядок хилча дикагIа къахьега а безам боагIа наьха.

Толамаш даха новкъостал деча керттерча факторех цаI я укхаза, лерттIа вIаштIехьа а яьккха лелаю социалистически яхь. Социалистически яхь лелаю бригадашта участкаштен, цехашта юкъе. ХIара коллективе массанена а гургдолчча хьалтеха доахк яхья дневникаш. Цар тIа дIаязду къахьегама коллективаша хIара дийнахьа гойта хьокхамаш. ХIара бригадана карагIдаьннар шийца къахьегама къовсаме яьннача бригадаца нийсде, тIехьаюс е хьалха я ха, чурча таронех махулла биззагIа пайда ийбе. ДикагIчар опыт сихха Iома а еш, из балха юкъе а кхувлаш ший толамаш доккхагIа хилийта гIерт хIара коллектив. Цу тайпарча хьале дикагIа аьттув боалл наьха творчески уйла дегIайоалае. ХIаьта кIира цкъа производства дешах волча генеральни директора заместитела кабинете яхьа итогаш ю. Ишттa бетта дикагIа къахьийгача цехана, участкана дIалу 150 сом премни карара кара тела цIе вымпели. Яхьа итогаш еча хана теркалдаь Iац дукхагIа продукци арахецар. Хьалхара моттиг дIалац план кхоачашъяьяр аьнна: продукци дика хила еза.

ЦIенхаштта йоакхо ю объединене тIеххьарча шерашка социальни дешашта.

Сона хетачох, социальни дешай йоакхо яра а дика опыт Iоаяьй укхаза. Из чIоагIа накъаяргъяр доалдар кердача хьалашка болх беча республика дуккхача промышленни предприятешта. «Оргтехника» объединене масало шаьра хьагойт мел дукха хIама де йиш я сага фактор лерттIа лоархIаш хилча, производственни дешашта санна, социальничар а цхьатарра йоакхо еш хилча. Цудухьа цунах къаьстта дувца безам ба са.

Масала, отпуск е салоIа денош мишта дIахьоргда уйла е езац объединене болхлой. Цар гIулакха йолаш я Шалински района Автуры яхача юрта лаьрххIа курорт-санатори. ХIаьта кIирандеош фега, Iалама хозача моттигашка дIадахьа безам барашта лаьрхIа город Грозне Черноречье хьаьй къаьстта база. Цига Iалашдаьд дезалашца цхьана болхлошка салаIийтара мел эшар.

Ишттa, уйла а ен вIаштIехьдаьхад наьха быта, къахьегама хьалаш. ШоллагIчен кхоалагIчен сменагIа къахьегача болхлошта хIама даара дIател мах боацаш талонаш, предприятес ший транспортаца уж балха хьакхувл, смена йистелча цIакхувл.

Къаьстта йоакхо ю коллективо кхалнаьха-бераш долча ноаной. Цар декретни отпускаш кхаь шерага кхаччалца йIаьхагIа яьй. Цул совгIа, 130 сомага кхоачаш алапи мара доацача 3 — 5 бер долча ноаношта отпуска болаш хIара бетта 70 сом тIатох, хIаьта 130-нел совгIа алапи ийдерашта — 50 сом. Нагахьа санна, кхы а дукхагIа бераш долаш из яле, хIара бетта тIатоха ахча дукхагIа хул. Масала, 130 сом кхоачаш алапи ийдечоа 100 сом IотIакхет, 130-нел совгIа алапи ийдерашта — 80 сом. Из да декретни отпусках дар. ХIаьта профсоюзни отпусках яхача бераш долча кхалсага (цун зIамагIдолча бера 14 шу даллалца) тIатох кхы тIа а шийтта ди отпуск. ХIара 50 шу даьннача кхалсага объединенес хьожаю 50 сом премни, дIалу сийлен грамота. Пенсе йодача хана луш йола премни шозза лакхагIа я. Дагадохарах аьлча, пенсе тIа болхача хана премеш тел маIача наха а.

Объединене болх беш кIезига бац бIухой-интернационалисташ. Коллективо царна тIера ший чотагIа 50 процент подоходни налог дIаьккхай. Кхы а дукха да уж объединенес ший болхлой йоакхо мишта ю хьахьокхаш дола масалаш. Цу льготашта хIара шера дIадода материальни гIулакхий фондера 740 эзар соми соцкультбыта фондера 64 эзар соми. Из вIаштIехьдоалийт коллектив кердача хьале, хозрасчетагIа болх беш хиларо.

Йолаш-йий тIаккха вай ювцача объединене кхы а овсарегIа къахьега таронаш? Цу хаттара жоп а луш, объединене керттерча инженера Максимов Владимир Власовича аьлар: «Тха коллектива потенциальни низ боккха ба. Цхьабакъда, цунах бизза пайда эца вIаштIехьдалийтац цхьайолча проблемашен новкъарленашен. Масала, чIоагIа Iаткъ тха балха эшаш йола комплектующи оатхалаш ханнахьен тхона эшшача боарамагIен ца лоаттаяра».

Ира латт объединене лерттIа оборудовани ца хилара проблема а. Из къаьна я, къаьстта халкъа эша товараш арахецаш яр. Масала, 20 — 25 шу да термопластоавтоматаш ца хувца. Из бахьан долаш дукха ха йоаю оборудованена ремонт еш.

ЧIоагIа эш объединенена керда инженерни лаборатори. ХIаьта из бахьан долаш мехка кхыча заводашта юкъе а дикагIа лоархIаш йола СКБ (лаьрххIа конструкторски бюро) шиннахьа йийкъа, къаьнача помещенешка я. Цхьа дакъа — объединене общежите, шоллагIдар — Старопромысловски дешара-производственни комбината йиълагIча этажа тIа. Цулухьа кхетадеш да, керда оборудовани хьаеча а из дIаоттае моттиг йоацилга.

— Массехк шу да тхона керда инженерно-лабораторни корпус хьалъеш латта, — яхаш дувц генеральни директора заместитела Я. Калантаевске. — Из объект дIаялара тIеххьара ха — карара шу оттадаьдар. Цхьабакъда, цунах хIама хургдац. ГIишлонхой дагабац шоай дош кхоачашде. Цар бехках хIанз а хьалде доладеннадац объединене болхлошта эша дукхача этажах латта ши цIа.

Гуш ма хиллара, ювцаш йола проблемаш, цхьан «Оргтехника» объединене низашца къоасталургйолаш яц, кхычахьара новкъостал ца хуле. Амма из дац, вож дац; яхаш бахьанаш а доахаш, объединене кулгалхой багIа, яхилга. Коллектива оамал я моллагIча а чоалханеча хьалашка шийна дулушдар магогга дикагIа а дукхагIа а хьадар. Цу гIулакхо коллектива массадолча хIаманна тIехь аьттув хулийт.

Х. ШАДИЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ДЕПУТАТАШ ХАРЖАРА ЙОЛА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШ ВIАШАГIКХЕТАРАХ

Суганнова Малика Магомедовна, лаборант, маслосырбаза къахьегама коллективагара.

Сайдаева Хьава Мадиевна, барзкъий конструктор, «ЧИшвейбыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Чадаева Сацита Григорьевна, троллейбуса водитель, трамвайно-троллейбусни управлене къахьегама коллектива советагара.

№ 6 йола Калинински хоржамий округ

Блохина Валентина Георгиевна, завуч, № 38 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Букреев Виктор Александрович, гаража начальник, ГПАП-1 къахьегама коллектива советагара.

Зуаиев Ахняд Абдулхалидович, кхерамзлен техника инженер, ГПАП-1 къахьегама коллектива советагара.

Ибрагимов Муслим Сайдахмедович, водитель, № 1570 йолча автоколонна къахьегама коллектива советагара.

Карналюгин Геннадий Петрович, слесарь, ГПАП-1 къахьегама коллектива советагара.

Кобрина Татьяна Михайловна, «ЧИавтотранс» объединене отдела начальника зам., КПСС Ленински РК бюрогара.

Лемешкин Дмитрий Мефодьевич, мастер, № 1570 йолча автоколонна къахьегама коллектива советагара.

Стригалева Лидия Федоровна, техархива заведующи, «ЧИавтотранс» объединене къахьегама коллективагара.

Чахкиева Махьмадгире Зарета, воспитатель, № 38 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Шептукаев Имали Ахмедович, аккумуляторщик, ГПАП-1 къахьегама коллектива советагара.

Яндиева Жанмурзий Хадижат, инженер, «ЧИавтотранс» объединене къахьегама коллективагара.

№ 7 йола Киевски хоржамий округ

Бакаев Муса Касумович, водитель, пассажирски автотранспорта объединене къахьегама коллективагара.

Вардзелова Лидия Васильевна, хьехархо, № 8 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Глоба Николай Васильевич, Терски бассейнови управлене начальника зам. КПСС Ленински РК бюрогара.

Голованова Татьяна Викторовна, бухгалтер, пассажирски автотранспорта объединене къахьегама коллективагара.

Дахкильгова Султана Сония, № 8 йолча юкъерча школа хьехархо, КПСС Ленински РК бюрогара.

Ланцева Галина Федеровна, преподаватель, педучилища коллективагара.

Матершева Виолета Ивановна, хьехархо, № 8 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Моллаева Ася Супьяновна, педучилища директора зам. «Знание» общества районни организаце президиумгара.

Семенов Евгений Алексеевич, водитель, пассажирски автотранспорта объединене къахьегама коллективагара.

Умархаджиева Луиза Канмовна, педучилища преподаватель, районни женсовета президиумгара.

Шаповалов Николай Викторович, водитель, пассажирски автотранспорта къахьегама коллективагара.

№ 8 йола Косноровски хоржамий округ

Амаева Роза Идиновна, маляр, «Чиагропромстрой» объединене ГПМК-1 къахьегама коллектива советагара.

Гайдукова Надежда Трофимовна, хьехархо, № 60 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Голдаев Борис Анатольевич, водитель, ЧИВС автобаза къахьегама коллектива советагара.

Гудимова Маргарита Владимировна, воспитатель, № 60 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Ибриев Роман Хамидович, слесарь, «ЧИагропромстрой» объединене ГПМК-1 къахьегама коллектива советагара.

Мацаев Iабас Мовлаевич, воспитатель, № 60 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Мацаев Михаил Шахидович, мастер, «ЧИагропромстрой» объединене № 6 йолча СПМК къахьегама коллектива советагара.

Навасардян Болибек Сисакович, механик, ЧИВС автобаза къахьегама коллектива советагара.

Хреновский Владимир Егорович, СВПЧ-1 инспектор, КПСС Ленински РК бюрогара.

Чернышова Елена Алексеевна, ЧИВС автобаза кадрай отдела начальник, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Шахназарян Карина Григорьевна, № 60 йолча юкъерча школа хьехархо, районни женсовета президиумгара.

№ 9 йола Краснознаменни хоржамий округ

Авраменко Юрий Викторович, эскаре гIулакхдешвар.

Божинова Елена Николаевна, телеграфистка, Грозненски телеграфа къахьегама коллективгара.

Джураев Роман Шерипович, эскаре гIулакхдешвар.

Дидюкин Виктор Анатольевич, эскаре гIулакхдешвар.

Калашников Андрей Евгеньевич, эскаре гIулакхдешвар.

Оздоева Эске Хьава, телеграфистка, Грозненски телеграфа къахьегама коллективагара.

Приказчикова Галина Александровна, Малхбузехьарча электрически сетей къахьегам вIаштIехьбаккхара йола инженер, КПСС Ленински РК бюрогара.

Скоробогатов Николай Михайлович, эскаре гIулакхдешвар.

Суворов Антон, Валерьевич, эскаре гIулакхдешвар.

Темирсултанов Хьасан Увайсович, реализаце служба начальника зам. Малхбузен электрически сетей къахьегама коллектива советагара.

Кюраев Казбек Виситович, инженер, Малхбузен электрически сетей къахьегама коллектива советагара.

№ 10 йола Курски хоржамий округ

Албогачиев Ювсапа Зураб, склада заведующи, винноконьячни комбината къахьегама коллектива советагара.

Асакова Мадина Сайд-Хасановна, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ студентка, «Знание» общества районни отделене президиумгара.

Башаева Еса Актуловна, юрисконсульт, Грозненски производственни швейни объединене къахьегама коллектива советагара.

Буняк Наталья Захаровна, лабораторе начальник, Грозненски производственни швейни объединене къахьегама коллектива советагара.

Бутенко Наталья Сергеевна, Грозненски производственни швейни объединене экономист, районни женсовета президиумгара.

Дадашев Райком Хасимханович, ЧИГУ физически факультета декан, «Знание» общества районни отделене президиумгара.

Константиниди Ольга Евгеньевна, швея, Грозненски производственни швейни объединене къахьегама коллектива советагара.

Кормишина Елена Николаевна, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ ВЛКСМ комитета секретара заместитель, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Котиев Умат-Гире Аслан, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ студент, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Панина Наталья Кирилловна, кIадех барзкъаш доахар, Грозненски производственни швейни объединене къахьегама коллектива советагара.

Рябцев Евгений Григорьевич, кIадех барзкъаш доахар, Грозненски производственни швейни объединене къахьегама коллектива советагара.

№ 11 йола Лермонтовски хоржамий округ

Бомбатов Шахмурза Дакаевич, модельщик, комбината КСМ-2 къахьегама коллектива советагара.

Дорошичко Дмитрий Максимович, каротажник, «Грознефтегеофизика» объединене къахьегама коллектива советагара.

Иванов Владимир Константинович, геофизик - электронщик, «Грознефтегеофизика» объединене къахьегама коллектива советагара.

Коноплева Альфия Анваровна, инженер, «ЧИпромстройматериалы» объединене къахьегама коллективагара.

Кулик Михаил Евдокимович, геофизик, «Грознефтегеофизика» объединене къахьегама коллектива советагара.

Салогубова Наталья Михайловна, бухгалтер, КСМ-2 къахьегама коллектива советагара.

Снуткин Юрий Николаевич, инженер, «Грознефтегеофизика» объединене къахьегама коллектива советагара.

Терехова Надежда Николаевна, пчелосовхоза секретарь - машинистка, районни женсовета президиумгара.

Шапарюк Валентина Трофимовна, геофизик, «Грознефтегеофизика» объединене къахьегама коллектива советагара.

Эсмурзаев Андарбек Германович, генеральни директора зам., «ЧИпромстройматериалы» объединене къахьегама коллективагара.

Яшуркаев Зайнди Алуевич, воккхагIвола экономист, пчелосовхоза къахьегама коллективагара.

№ 12 йола Красномолотовски хоржамий округ

Ампукаев Магомед Шадинович, воккхагIвола варщик, Грозненски пивзавода къахьегама коллективагара.

Аушев Махьмада Iалихан, мастер, техника йохкара йолча спецкомбината къахьегама коллективагара.

Атаев Ризвар Рашидович, токарь, «Красный молот» завода къахьегама коллектива советагара.

Дениев Увайс Султанович, мастер, «Малх» яхача производственни объединене къахьегама коллектива советагара.

Дубовик Светлана Владимировна, № 7 йолча юкъерча школа хьехархо, «Знание» общества районни отделене президиумгара.

Игнатов Николай Степанович, мастер, № 3 йолча СПТУ къахьегама коллективагара.

Ковалевич Вадим Владимирович, инженер-технолог, «Красный молот» завода къахьегама коллектива советагара.

Маритнач Татьяна Ивановна, «Красный молот» завода техник, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Невежин Сергей Юрьевич, газорезчик, «Красный молот» завода къахьегама коллектива советагара.

Пющиков Вадим Петрович, хьехархо, № 12 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Филипченко Виктор Александрович, инженер, «Красный молот» завода къахьегама коллектива советагара.

№ 13 йола Пионерски хоржамий округ

Андриенко Владимир Викторович, мехкдаьтта института студент, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Бабаев Руслан Мусаевич, продавец, горплодоовощторга къахьегама коллектива советагара.

Газдиев Iаддарахьамана Мовли, мехкдаьтта института доцент, «Знание» общества районни организаце президиумгара.

Заривнава Светлана Владимировна, мехкдаьтта института учебни мастер, районни женсовета президиумгара.

Марзабеков Руслан Абуязит-Абуевич, воккхагIвола юрисконсульт «ЧИпрокатразнобыт» объединене къахьегама коллектива советагара.

Харин Владимир Евгеньевич, мехкдаьтта института ассистент, КПСС Ленински РК бюрогара.

Льянов Хамарзий Iумар, ГО штаба начальник, горплодоовощторга къахьегама коллектива советагара.

Старостин Владимир Иванович, мехкдаьтта института доцент, «Знание» общества районни организаце президиумгара.

Хациева Марета Багаутдиновна, фасовщик, Ленински районни торгови объединене къахьегама коллектива советагара.

Яковлева Ирина Николаевна, кассир-контролер, Ленински районни торгови объединене къахьегама коллектива советагара.

Батиев Жалмирза Алимханович, заказаш хьанйдара вола агент, бахача наха транспортно - экспедиционни гIулакхаш деча Нохч-ГIалгIай предприяте къахьегама коллективагара.

№ 14 йола Пушкински хоржамий округ

Абдурзаков Абдурахим Завалиевич, начальника заместитель, бувзама управлене къахьегама коллективагара.

Алексеева Ольга Александровна, лаборант, № 41 йолча юкъерча школа коллективагара.

Александрова Таисия Евгеньевна, хьехархо, № 41 йолча юкъерча школа коллективагара.

Беляева Роза Идрисовна, экономист, Грозненски почтамта къахьегама коллектива советагара.

Борщигов Хаваж Шадибович, инженер, Грозненски телефонни станце къахьегама коллектива советагара.

Кукоренко Владимир Данилович, воккхагIвола электромеханик, Грозненски телефонни станце къахьегама коллектива советагара.

Нестеров Дмитрий Алексеевич, почтамта плотник, КПСС Ленински РК бюрогара.

Петухова Анжела Александровна, бувзама управлене инженер, районни женсовета президиумгара.

Старинская Светлана Николаевна, инженер, Грозненски почтамта къахьегама коллектива советагара.

Трубицына Любовь Александровна, оператор, бувзама управлене къахьегама коллективагара.

Шашаева Светлана Михайловна, клуба заведующи, Грозненски почтамта къахьегама коллектива советагара.

№ 15 йола Славянски хоржамий округ

Газгиреева Мувсай Раиса, классал арахьарен школал арахьарен болх вIаштIехьбоаккхар, № 48 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Денисова Наталья Александровна, хьехархо, № 48 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Дибнева Арван Милцоевна, бортпроводница, Грозненски авиаотряда къахьегама коллектива советагара.

Кузин Дмитрий Владимирович, токарь, «Автоспецоборудование» завода къахьегама коллектива советагара.

Канаткина Людмила Николаевна, «Автоспецоборудование» завода инженер-конструктор, КПСС Ленински РК бюрогара.

Пантюхин Виктор Андреевич, инженер, Грозненски авиаотряда къахьегама коллектива советагара.

Семенов Краснослав Павлович, дежурни, Грозненски авиаотряда къахьегама коллектива советагара.

Ткачева Татьяна Владиславовна, ВЛКСМ комитета секретарь, Грозненски авиаотряда къахьегама коллектива советагара.

Умарова Малика Усмановна, аппаратчик, «ЧИхимчистка» объединене къахьегама коллектива советагара.

Ханукаева Брилиант Юраговна, болхло, «Автоспецоборудование» завода къахьегама коллектива советагара.

Хаутиев Османа Iалихан цеха начальник, «Автоспецоборудование» завода къахьегама коллектива советагара.

№ 16 йола Студенчески хоржамий округ

Акопянц Анаит Григорьевич, Грозненски химико-технологически техникума хьехархо, КПСС Ленински РК бюрогара.

Ахриева Саюпа Аьсет, учета механизаци яра Грозненски техникума комсомольски комитета секретарь, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Евдокимова Ирина Алексеевна, медсестра, «Грозненское-1» АТП къахьегама коллектива советагара.

Елизарова Валентина Алексеевна, почвовед, «СевКавгипрозем» института ЧИ филиала къахьегама коллективагара.

Зацепин Владимир Федорович, преподаватель, Грозненски химико - технологически техникума къахьегама коллективагара.

Илларионов Николай Павлович, шлифовщик, «Грозненское-1» АТП къахьегама коллектива советагара.

Киселева Алла Владимировна, секретарь, «Рособувьторг» база къахьегама коллективагара.

Ташкиев Салмана Рашид, болхло, «ЧИтара» объединене къахьегама коллективагара.

Федюнина Тамара Ивановна, преподаватель, Грозненски химико-технологически техникума къахьегама коллективагара.

Цатурян Лаура Арамовна, лаборант, учета механизаци яра Грозненски техникума къахьегама коллективагара.

Шептукаев Бурсук Усманович, проекта керттера инженер, «СевКавгипрозем» института ЧИ филиала къахьегама коллективагара.

№ 17 йола Тухачевски хоржамий округ

Вирзунова Людмила Николаевна, МПМК-5 секретарь-машинистка, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

Громыко Владимир Евгеньевич, хьехархо, № 56 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Гурмаев Ваха Эметдинович, ведущи инженер, «Грозненское» АТП-3 къахьегама коллектива советагара.

Дикаев Руслан Салманович, водитель, «Грозненское» АТП-3 къахьегама коллектива советагара.

Дикаев Шелхо Дигаевич, керттера инженер, ПМК-4 къахьегама коллективагара.

Коновалов Александр Павлович, наладчик, СМУ-8 къахьегама коллективагара.

Ластавкин Сергей Алексеевич, электромонтажни участка мастер, «ЧИагропроммонтаж» ПМК къахьегама коллектива советагара.

Осколов Петр Максимович, автокрановщик, «ЧИагропроммонтаж» ПМК къахьегама коллектива советагара.

Пронина Маргарита Ивановна, № 56 йолча юкъерча школа хьехархо, районни женсовета президиумгара.

Терзи Валентина Владимировна, хьехархо, № 56 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Цингиев Андрей Харонович, слесарь, «Грозненское» АТП-3 къахьегама коллектива советагара.

№ 18 йола Университетски хоржамий округ

Айрапетов Анатолий Петрович, фотограф, «Грозненский рабочий» издательства къахьегама коллектива советагара.

Варибрус Алина Анатольевна, хьехархо, № 42 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Гавдаева Светлана Сайдановна, отдела инспектор, «Грозненский рабочий» издательства къахьегама коллектива советагара.

Кодзоев Ахьмада Iамирхан, юрист, ПМК-4 къахьегама коллектива советагара.

Колганов Николай Александрович, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ преподаватель, КПСС Ленински РК бюрогара.

Курдюкова Валентина Архиповна, печатник, «Грозненский рабочий» издательства къахьегама коллектива советагара.

Макиев Бамат-Гирей Магомед - Гиреевич, инженер, ПМК-4 къахьегама коллектива советагара.

Саввин Владимир Саломонович, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ доцент, «Знание» общества районни организаце президиумгара.

Стропилова Ирина Владимировна, хьехархо, № 42 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Темурзиева Дауда Раиса, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ студентка, районни женсовета президиумгара.

Тарамова Зура Абдулмуслимовна, Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ студентка, ВЛКСМ Ленински РК бюрогара.

№ 19 йола Хмельницки хоржамий округ

Алпатова Варвара Алексеевна, нормировщик, Грозненски консервни завода къахьегама коллектива советагара.

Алышев Александр Викторович, столяр, художественни промыслай производственни объединене къахьегама коллективагара.

Замаева Таиса Шамсутдиновна, инженер-химик, Грозненски консервни завода къахьегама коллектива советагара.

Курбанова Лайла Хусейновна, архивариус, «ВАЗ» яхача республикански автоцентра къахьегама коллектива советагара.

Мамаева Асма Халитовна, бригадир, художественни промыслай объединене къахьегама коллективагара.

Скулакова Галина Ильинична, художественни промыслай объединене инженер, КПСС Ленински РК бюрогара.

Соколов Виталий Васильевич, автослесарь, «ВАЗ» яхача республикански автоцентра къахьегама коллектива советагара.

Соколов Анатолий Спиридонович, столяр - сборщик, мебельни экспериментальни фабрика къахьегама коллективагара.

Шавлаева Тамара Магомедовна, бронзировщица, художественни промыслай производственни объединене къахьегама коллективагара.

Шишханов Махьмада Билан, мастер, художественни промыслай производственни объединене къахьегама коллективагара.

Юсупов Сайд - Махьмад Увайсович, слесарь, мебельни экспериментальни фабрика къахьегама коллективагара.

Заводской район

№ 20 йола Ашхабадски хоржамий округ

Касидин Владислав Петрович, инженер, «Пластполимер» ОНПО Грозненски филиала къахьегама коллективагара.

Коробченко Георгий Сергеевич, отдела заведующи, «Пластполимер» ОНПО Грозненски филиала къахьегама коллективагара.

Капылова Ольга Анатольевна, ЭВМ оператор, «Грознефтеоргсинтез» объединене информационно - вычислительни центра къахьегама коллективагара.

Кислов Эдуард Николаевич, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода электромонтер, ВЛКСМ Заводской РК бюрогара.

Крикорьян Наталья Юрьевна, инженер - программист, «Грознефтеоргсинтез» объединене информационно-вычислительни центра къахьегама коллективагара.

Магомадова Зайнап Сайдалиевна, ОТК инженер, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода къахьегама коллектива советагара.

Скосарь Николай Иванович, «Центроспецстрой» треста РСУ управлене начальника заместитель, КПСС Заводской РК бюрогара.

Оздоев Борис Бисултанович, формовщик, «Стройиндустрия» производственни объединене къахьегама коллектива советагара.

Хаджиева Куржан Мусаевна, крановщик, «Стройиндустрия» производственни объединене къахьегама коллектива советагара.

Шандыбина Галина Валентиновна, инженер, «Тепломонтаж» НПО Грозненски специализированни управлене къахьегама коллектива советагара.

Шапошников Геннадий Николаевич, слесарь, «Грознефтеоргсинтез» объединене материально - технически снабжене комплектацен управлене къахьегама коллектива советагара.

(ДIахододар хургда).